

The Borderline between Collocations and Idioms in Persian: A Construction-based Approach

Vol. 15, No. 6, Tome 84
pp. 271-303
January & February
2025

Abolfazl Alamdar¹ , Raheleh Gandomkar² , & Behzad Rahbar³

Abstract

The purpose of the present article is to provide a new and practical definition for idioms and collocations, based on syntactic criteria, not merely semantic. One of the important criteria for distinguishing these two types of phrases (idioms and collocations) is the flexibility of their constituent elements. Idioms and collocations have not yet been studied within a syntactic approach. According to Construction Grammar, idioms were analyzed based on four syntactic tests: "passivization", "clefting", "dislocation" and "interrogation". Construction Grammar is a set of cognitive grammars that considers construction as a symbolic unit consisting of form and meaning poles. Two hundred idioms were analyzed. These idioms were collected from two main sources, namely *The Colloquial Persian Dictionary* (Abolhassan Najafi, 2008) and *The Two-volume Dictionary of Kenayat-e Sokhan* (Hassan Anvari, 2019). The four constructions of each idiom were judged syntactically by 15 people as research participants. The meanings of some of these constructions showed that the syntactic flexibility of all idioms is not the same. Some idioms were flexible to syntactic changes and therefore behaved similarly to collocations. The flexibility of idioms led to the introduction of a new definition of these types of phrases based on syntactic criteria. Thus, such phrases were considered a kind of collocation, not an idiom. In other words, those lexical phrases were called idioms which were inflexible to these syntactic constructions.

Keywords: idiom, collocation, Construction Grammar, construction

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

¹ PhD Candidate, Department of Linguistics, Faculty of Persian Literature and Foreign Languages, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0647-9740>

² Corresponding Author: Associate Professor, Department of Linguistics, Faculty of Persian Literature and Foreign Languages, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran;
Email: r.gandomkar@atu.ac.ir, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2281-485X>

³ Assistant Professor, Department of Linguistics, Faculty of Persian Literature and Foreign Languages, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran;
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9275-8251>

Received: 22 May 2022
Received in revised form: 23 August 2022
Accepted: 16 September 2022

1. Introduction

One of the important distinctions between idioms and collocations has always been its semantic aspect. Another important distinction between them is related to the lack of syntactic changes in idioms. Therefore, one of the main characteristics of idioms is the immutability of their constituent elements. In relation to the syntactic changes of idioms, Mel'čuk points to four syntactic changes including passivization, clefting, dislocation, and interrogation which can cause the displacement of the constituent elements of idioms (2014). In this article, using the linguistic intuition of Persian speakers, we seek to investigate whether these syntactic changes occur in all Persian idioms or only in a limited set; and if we observe the occurrence of this phenomenon, whether our definition of idioms is the same as the previously known definitions or we should go to a new definition of them. It seems that we are not faced with an idiom in its general sense, but we will have a new form of a collocation where a lexical element will play the role of a pivot and another lexical element will play the role a function. The main goal of the current research is to analyze idioms from a new perspective and evaluate the structural differences of idioms and collocations. Actually, by using the above 4 syntax tests, we are trying to recognize two types of expressions in Persian.

Research Question(s)

The research questions of this study are as follows:

1. Based on what criteria can idioms and collocations be separated?
2. In which area or areas of grammar can the criteria for distinguishing idioms and collocations be explained?

2. Literature Review

Construction Grammar (CxG) is a cover term for a number of grammatical theories and models within the field of cognitive linguistics. The most basic

unit of study in this grammar is construction, not the syntactic units or those rules that combine these syntactic units together. According to CxG, the basis of language communication is a set of fixed expressions in the mind of language speakers, which are memorized like a formula. From this point of view, linguistic expressions as pairs of form and meaning are considered the main and formal unit of language (Goldberg, 1995 & 2003; Sinclair, 2004). Constructions in CxG, just like words, are a combination of form and meaning. These constructions are basically considered symbolic units (Croft, 2007, p. 472). They are associated with syntactic, morphological, phonological and pragmatic meaning. According to Goldberg, C is considered a construction if and only if C is a pair of form and meaning $\langle F_i, S_i \rangle$ in such a way that some aspects of F_i or some aspects of S_i cannot be entirely predicted from the components of construction C (1995, p. 4). In this definition, the symbol F stands for the word 'form' and the symbol S stands for the word 'semantics'. Therefore, the pair $\langle F, S \rangle$ shows a symbolic unit. Indexes also show the symbolic relationship between form and meaning.

3. Methodology

In the present research, the most up-to-date available sources, namely *The Colloquial Persian Dictionary* (Najafi, 2008) and *The Two-volume Dictionary of Kenayat-e Sokhan* (Anvari, 2019) have been used. First, the data, which consists of 200 idioms, were extracted from the relevant sources. Then, those idioms were listed according to the previously mentioned definition. In the next step, the changes and displacements of the elements present in the idioms, i.e. passivization, clefting, dislocation, and interrogation were investigated. In this way, at least 15 Persian speakers as research participants were used to judge the well-formed data resulting from the syntactic changes. In fact, by using the above 4 tests, we tried to give a new definition of idioms.

4. Results

Out of the total of 200 idioms that were examined, about 40 idioms were used in the passive construction and produced sentences that had the same meaning as the idiom. Approximately 50, 60, and 50 idioms also produced meaningful sentences in clefting, dislocation, and interrogation constructions, respectively. The result of the final analysis of these 200 idioms shows that on average, a quarter of these idioms show flexibility against these four syntactic constructions. The above result indicates that the constituent elements of some idioms can be displaced and used in different constructions like collocations. Therefore, such expressions are collocations, not idioms.

دوماهنامه بین‌المللی

د ۱۵، ش ۶ (پیاپی ۸۴)، بهمن و اسفند ۱۴۰۳، صص ۲۷۱-۳۰۳

مقاله پژوهشی

<http://dorl.net/dor/20.1001.1.23223081.1401.0.0.217.9>

مرز بین هماینها و اصطلاحات در زبان فارسی بر مبنای دستور ساختاری

ابوالفضل علمدار^۱، راحله گندمکار^{۲*}، بهزاد رهبر^۳

۱. دانشجوی دکتری زبان‌شناسی، دانشکده ادبیات و زبان‌های خارجی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.
۲. دانشیار زبان‌شناسی، عضو مرکز تحقیقات میان‌رشته‌ای زبان و ادبیات، دانشکده ادبیات و زبان‌های خارجی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.
۳. استادیار زبان‌شناسی، عضو مرکز تحقیقات میان‌رشته‌ای زبان و ادبیات، دانشکده ادبیات و زبان‌های خارجی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۶/۲۵

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۳/۰۱

چکیده

هدف از مقاله حاضر، ارائه تعریفی جدید و کاربردی از «اصطلاح» و «همایند»، براساس ملاک‌های نحوی و نه صرفاً معنایی بود. برحسب سنت فرمالیسم، یکی از ملاک‌های مهم برای تفکیک این دو نوع عبارت (اصطلاح و همایند) از یکدیگر، امکان یا عدم امکان جابه‌جایی عناصر سازنده آن‌هاست. این عبارتها تاکنون با رویکردی نحوی مورد بررسی قرار نگرفته بودند. براساس دستور ساختاری، اصطلاحات بر پایه چهار آزمون نحوی «مجهول‌سازی»، «اسنادی‌سازی»، «فک اضافه» و «پرسشی‌سازی» بررسی شدند. دستور ساختاری به مجموعه‌ای از دستورهایی با ماهیت شناختی گفته می‌شود که ساختار را به‌عنوان واحدی نمادین متشکل از قطب‌های صورت و معنی در نظر می‌گیرد. در پژوهش حاضر، ۲۰۰ اصطلاح مورد بررسی قرار گرفتند. این اصطلاحات از دو منبع اصلی یعنی فرهنگ فارسی عامیانه (ابوالحسن نجفی، ۲۰۰۸) و فرهنگ دوجلدی کنایات سخن (حسن انوری، ۲۰۱۹) جمع‌آوری شدند. چهار ساخت هر اصطلاح از سوی ۱۵ نفر به‌عنوان مشارکان پژوهش مورد قضاوت نحوی قرار گرفتند. معنی‌داری برخی از این چهار ساخت نشان داد که انعطاف‌پذیری نحوی همه اصطلاحات شبیه به هم نیست. برخی اصطلاحات در برابر تغییرات نحوی انعطاف‌پذیر بودند و در نتیجه رفتاری شبیه به هماینها داشتند. انعطاف‌پذیری اصطلاحات سبب شد تا بر مبنای ملاک‌های نحوی، تعریف تازه‌ای از این عبارتها ارائه دهیم و آن‌ها را در گروه هماینها قرار دهیم. به این ترتیب، آن دسته از عبارتهای واژگانی اصطلاح نامیده شدند که در مقابل چهار آزمون نحوی «انعطاف‌ناپذیر» بودند.

واژه‌های کلیدی: اصطلاح، همایند، دستور ساختاری، ساختار.

E-mail: r.gandomkar@atu.ac.ir

* نویسنده مسئول مقاله:

۱. مقدمه

یکی از تمایزهای مهم بین اصطلاحات و همایندها، همواره جنبه معنایی آن بوده است؛ اصطلاح گروهی واژگانی در نظر گرفته می‌شود که معنی آن، حاصل جمع معانی عناصر تشکیل‌دهنده آن نیست (Oxford Advanced Learner's Dictionary, 2000). برای نمونه، معنی اصطلاح «سر کسی را شیره مالیدن» (= کسی را با چرب‌زبانی فریب دادن) هیچ ربطی به معنی واژه‌های «سر»، «شیره» و «مالیدن» ندارد. همایندها نیز گروهی واژگانی هستند که بسامد هم‌نشینی بالایی دارند (Oxford Advanced Learner's Dictionary, 2000). به‌عنوان مثال، واژه «لبخند» اغلب در کنار فعل «زدن» ظاهر می‌شود.

تمایز مهم دیگر بین اصطلاحات و همایندها، مربوط به عدم وقوع تغییرات نحوی در اصطلاحات است. بنابراین، یکی از ویژگی‌های اصلی اصطلاحات، تغییرناپذیری عناصر تشکیل‌دهنده آن‌هاست. ملچوک^۱ در رابطه با تغییر شکل نحوی اصطلاحات، به چهار تغییر نحوی اصطلاحات از جمله فرایندهای مجهول‌سازی^۲، اسنادی‌سازی^۳، فک اضافه^۴ و پرسشی‌سازی^۵ اشاره می‌کند که می‌توانند باعث جابه‌جایی عناصر تشکیل‌دهنده اصطلاحات شوند (2014, p. 309). در نوشتار و گفتار فارسی معیار به اصطلاحاتی برمی‌خوریم که شاهد این تغییرات نحوی در آن‌ها هستیم. رخداد هر یک از این فرایندها در اصطلاحات به‌تنهایی کافی است که ادعا کنیم، در برخی اصطلاحات شاهد تغییر شکل نحوی هستیم. بنابراین، بحث تغییرناپذیری نحوی عناصر تشکیل‌دهنده اصطلاحات عملاً منتفی می‌شود. در واقع به نظر می‌رسد، برخی از گروه‌هایی که تحت عنوان اصطلاح می‌شناسیم و در فرهنگ‌های لغت مدخلی به خود اختصاص می‌دهند، رفتار نحوی مشابه همایندها از خود نشان می‌دهند.

در این مقاله با بهره گرفتن از شمّ زبانی فارسی‌زبان‌ها به دنبال بررسی این مسئله هستیم که آیا در همه اصطلاحات فارسی این تغییرات نحوی رخ می‌دهد یا فقط در مجموعه‌ای محدود شاهد تغییر هستیم؛ و اگر وقوع این رخداد را مشاهده کنیم، آیا تعریفمان از اصطلاحات همان تعاریف شناخته‌شده قبلی است یا باید به سمت تعریف جدیدی از اصطلاحات برویم. به نظر می‌رسد با اصطلاح به معنای عام آن مواجه نیستیم، بلکه شکل جدیدی از همایند را خواهیم

داشت که عنصری واژگانی، نقش هسته^۱ را ایفا خواهد کرد و عنصر واژگانی دیگر، نقش تابع^۲ را برای هسته ایفا می‌کند.

هدف اصلی پژوهش حاضر این است که اصطلاح را از منظری نو واکاوی کند و به ارزیابی تفاوت‌های ساختاری اصطلاحات و هماینها بپردازد. در واقع، با استفاده از ۴ آزمون نحوی فوق، در تلاش هستیم دو نوع عبارت را در زبان فارسی بازشناسیم. در ذیل هدف اصلی، به سؤالات پژوهش نیز پرداخته می‌شود. سؤالات به شرح زیر هستند:

(۱) اصطلاحات و هماینها براساس چه ملاک‌هایی امکان تفکیک می‌یابند؟

(۲) ملاک‌های تفکیک اصطلاحات و هماینها در چه حوزه یا حوزه‌های دستور قابل تبیین هستند؟ برای سؤالات فوق، می‌توان فرضیه‌های ذیل را مطرح کرد:

(۱) اصطلاحات و هماینها براساس ملاک‌های نحوی امکان تفکیک می‌یابند؟

(۲) ملاک‌های تفکیک اصطلاحات و هماینها در دو حوزهٔ نحو و صرف، و نیز تعامل میان این دو حوزه قابل تبیین هستند.

نویسندگان اصطلاحات را که مشتمل بر ۲۰۰ اصطلاح است، از به‌روزترین منابع موجود یعنی فرهنگ فارسی عامیانه (ابوالحسن نجفی، چاپ دوم (۲۰۰۸)) و فرهنگ دوجلدی کنایات سخن (حسن انوری، چاپ اول (۲۰۱۹))، استخراج کرده‌اند. مهم‌ترین ابزار، پیکره‌های معتبر و جامع زبان فارسی، مانند پایگاه دادگان زبان فارسی^۳ و پایگاه داده‌های زبانی پیکره‌گان^۴ برای بررسی امکان رخداد تغییرات نحوی و همچنین استفاده از شمّ زبانی نویسندگان به‌عنوان سخنگوی زبان فارسی بوده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، از شمّ زبانی دست‌کم پانزده فارسی‌زبان برای قضاوت در مورد خوش‌ساخت بودن داده‌های حاصل از تغییرات نحوی استفاده شد.

۲. پیشینه تحقیق

در این بخش، برخی از مهم‌ترین تحقیقات انجام‌شده در رابطه با همایند، اصطلاح و مفاهیم مرتبط با این دو، نخست در آثار زبان‌شناسان غیرایرانی و سپس در آثار زبان‌شناسان ایرانی، معرفی می‌شوند.

۱-۲. هماینها

فرث^{۱۱} (1957) نخستین زبان‌شناسی است که از همایند صحبت می‌کند. به اعتقاد او، بدون توجه به بافت، نمی‌توان معنی یک واژه را به‌طور دقیق مشخص کرد (cited in Malmkjaer, 2004, p. 342). به اعتقاد فرث، اهمیت بافت تا آن‌جاست که وقتی واژه‌ای را در بافتی جدید به کار می‌بریم، درحقیقت واژه‌ای جدید به‌دست می‌دهیم (1957, p. 190). توضیحی که او در مورد اهمیت همایند ارائه می‌دهد این است که اگر بخواهیم معنی یک واژه را دقیقاً مشخص کنیم، الزاماً باید به معنی واژه‌های هم‌نشین آن توجه کنیم (1957, p. 11).

دابروسکا^{۱۱} (2018) نتیجه می‌گیرد که همه اصطلاحات، ساختار ثابت و غیرقابل انعطافی مانند اصطلاح kick the bucket ندارند، بلکه اصطلاحاتی هم تحت عنوان «عبارت ترکیبی اصطلاحی»^{۱۲} وجود دارند که به‌لحاظ نحوی، به شکل‌های مختلفی، از خود انعطاف‌پذیری نشان می‌دهند. به اعتقاد وی، در این اصطلاحات ترکیبی، روابطی بین صورت و معنی کلی اصطلاح می‌تواند وجود داشته باشد.

ملانظر (1990) توالی‌های واژگانی خوش‌ساختی را مورد توجه قرار می‌دهد که به هنگام ترجمه از زبان مبدأ به زبان مقصد ممکن است بدساخت شود. به اعتقاد وی، این بدساختی ناشی از معانی متفاوت همایندهای یک واژه و معادل آن در زبان مقصد است.

صفوی (2005) بحث باهم‌آیی مطلق را نیز مورد توجه قرار می‌دهد. در این حالت، یک واحد واژگانی فقط و فقط در کنار واحد واژگانی مشخصی قرار می‌گیرد. برای مثال، صفت «بور» در زبان فارسی اغلب در باهم‌آیی اسم «مو» قرار می‌گیرد. البته در این حالت، اسم مو ممکن است حشو در نظر گرفته شود و در نتیجه حذف گردد (ص. ۲۳).

۲-۲. اصطلاحات

اولین بار در سال ۱۹۹۴ نانبرگ^{۱۳} و همکارانش مفهوم بخش‌پذیری^{۱۴} را در رابطه با اصطلاحات مطرح کردند. آن‌ها براساس معنای تحت‌اللفظی اصطلاح و معنای مجازی آن به طبقه‌بندی اصطلاحات پرداختند. آن‌ها اصطلاحات را به دو دسته تقسیم کردند: «عبارات ترکیبی اصطلاحی»^{۱۵} و «گروه‌های اصطلاحی»^{۱۶}. عبارت ترکیبی اصطلاحی به عبارتی گفته می‌شود که

بتوان براساس عناصر تشکیل‌دهنده، به معنای آن اصطلاح پی برد. «به تور کسی خوردن (به چنگ کسی افتادن)» مثالی از این دسته است (به نقل از راسخ‌مهند و شمس‌الدینی، ۲۰۱۲، ص. ۱۷). گروه اصطلاحی، برخلاف دسته اول، به گروهی اطلاق می‌شود که نمی‌توان براساس عناصر تشکیل‌دهنده، به معنای آن اصطلاح پی برد. «رو(ی) شاخ کسی بودن (اتفاقی که در آینده برای کسی حتماً رخ خواهد داد)» مثالی از این دسته است (همان).

راسخ‌مهند و شمس‌الدینی (۲۰۱۲، ص. ۲۸) بر این اعتقادند که می‌توان اصطلاحات را در زبان فارسی نیز به دو طبقه «عبارات ترکیبی اصطلاحی» و «گروه‌های اصطلاحی» تقسیم کرد. علاوه بر این، علت به‌کار رفتن واژه‌های مشخص در بسیاری از اصطلاحات زبان فارسی را سه سازوکار شناختی یعنی استعاره^{۱۷}، مجاز^{۱۸} و دانش متعارف^{۱۹} می‌دانند.

ذوالفقاری (۲۰۱۷، ص. ۵۷) اصطلاح را واحدی معنی‌دار می‌داند که شامل یک یا چند عنصر زبانی است و در مجموع، مفهومی واحد را به دست می‌دهد. همچنین به اعتقاد وی، بین اصطلاح و واژه تفاوتی وجود دارد. واژه بین گویندگان زبان مرسوم است، ولی تنها گروهی خاصی از مردم، اصطلاح را به کار می‌برند (۲۰۱۵، ص. ۷۶).

۳. چارچوب نظری

بخش حاضر در پنج زیربخش اصلی ارائه می‌شود. در بخش ۳-۱ ابتدا دستور ساختاری و مهم‌ترین اهداف این دستور که چارچوب نظری پژوهش حاضر را به خود اختصاص می‌دهد، مطرح می‌شود و در ادامه، به چهار ساخت مورد استفاده در این پژوهش یعنی «مجهول‌سازی»، «اسنادی‌سازی»، «فک اضافه» و «پرسشی‌سازی» اشاره می‌شود.

۳-۱. دستور ساختاری

«دستور ساختاری» اصطلاحی پوششی برای شماری از نظریه‌ها و انگاره‌های دستوری در حوزه زبان‌شناسی شناختی است. اساسی‌ترین واحد مطالعه در این دستور، «ساختار دستوری» است، نه واحدهای نحوی یا آن دسته از قواعدی که این واحدهای نحوی را با یکدیگر ترکیب می‌کنند. براساس دستور ساختاری، اساس برقراری ارتباطات زبانی مجموعه‌ای از اصطلاحات تثبیت‌شده

در ذهن سخنگویان زبان است که مانند فرمول به ذهن سپرده می‌شوند. از این دیدگاه، عبارت‌های زبانی در مقام جفت‌های صورت و معنی، واحد اصلی و صوری زبان به حساب می‌آیند (Goldberg, 1995 & 2003; Sinclair, 2004).

در دستور ساختاری، هر ساختار به نوعی دارای محتوایی مفهومی و انتزاعی است که بازنمایی‌های سبکی گوناگونی دارد. ساختارها در دستور ساختاری، دقیقاً مثل واژگان، ترکیبی از صورت و معنی به حساب می‌آیند. این ساختارها اساساً واحدهایی نمادین^{۲۰} در نظر گرفته می‌شوند (Croft, 2007, p. 472). این ساختارها با صورتی نحوی، صرفی، واجی و معنایی کاربردشناختی^{۲۱} همراه هستند. بنا به نظر گلدبرگ^{۲۲}، C ساختار به حساب می‌آید اگر و فقط اگر C یک جفت صورت و معنی $\langle Fi, Si \rangle$ باشد به گونه‌ای که نتوان برخی از جنبه‌های Fi و یا برخی جنبه‌های Si را به‌طور کامل از روی اجزای ساختار C پیش‌بینی کرد (1995, p. 4). در این تعریف، نماد F مخفف واژه form و نماد S مخفف واژه semantics است. بنابراین، در جفت $\langle F, S \rangle$ یک واحد نمادین را نشان می‌دهد. نمایه‌ها نیز رابطه نمادین بین صورت و معنی را نشان می‌دهند. بنابراین، می‌توان ساختارها را محل تلاقی نحو و معنی‌شناسی دانست.

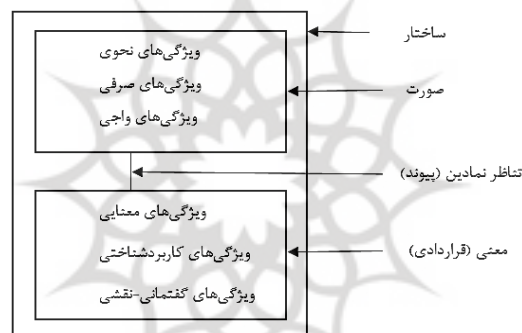
گلدبرگ معتقد است ساختارها، «قالب‌ها و الگوهای ذهنی»^{۲۳} هستند که می‌توانند «تکواژ»^{۲۴}، «واژه»، «اصطلاح»، «گروه فعلی»، «گروه اسمی»، «افعال دومفعولی»^{۲۵} و «واژه مرکب»^{۲۶} باشند (2003, p. 220).

براساس دستور ساختاری، دانش دستوری در ذهن سخنگویان زبان، به‌صورت یکدست بازنمایی می‌شود که به شکل ساختارهای تعمیم‌یافته حضور دارند. تمام واحدهای زبانی، از واژه‌ها تا قاعده‌های عام نحوی و معنایی می‌توانند در قالب ساختار تبیین شوند. در واقع دستور ساختاری، ساختار را به تمام ساخت‌های دستوری متشکل از صورت و معنی، تعمیم بخشید. علاوه بر این، بررسی ساخت‌های اصطلاحی از زاویه‌ای دیگر، آن هم در چارچوب نظریه‌ای نحوی، منجر به بروز نمودی یکدست از تمام ساخت‌های دستوری شد.

یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های «ساختار» این است که تمام معانی مربوط به آن را نمی‌توان از معانی عناصر تشکیل‌دهنده‌اش به دست آورد. این عناصر تشکیل‌دهنده می‌تواند واژه یا تکواژ یا حتی گروه باشد (Goldberg, 1995). این نکته را هم باید یادآوری کرد که ساختارها می‌توانند در اندازه‌ها و سطوح پیچیدگی مختلفی ظاهر شوند، از جمله‌ای کامل گرفته تا گروه‌های

گونگون و همچنین الگوهای ساخت‌واژه.

فرضیه اصلی در دستور ساختاری گلدبرگ این است که خود ساختارها در جمله نیز معنی دارند و این معنای ساختارها، جدا از معنی واژه‌هایی است که در جمله به کار رفته‌اند (Goldberg, 1995, p. 1). ذکر این نکته ضروری به نظر می‌رسد که گلدبرگ هرگز منکر این حقیقت نیست که واژه‌ها سهم عمده‌ای در انتقال معنی دارند، اما بر این اعتقاد است که یک «انگاره دستوری واژگانی»^{۲۷} به تنهایی نمی‌تواند معنی جمله را به طور کامل و دقیق نمایان کند. همان‌طور که در ابتدای این بخش مطرح شد، ساختار در دستور ساختاری، واحدی نمادین است که می‌توان آن را به شکل زیر نشان داد:

شکل ۱: ساخت نمادین ساختار در دستور ساختاری (Croft, 2001, p. 18)

Figure 1: The Symbolic Structure of Construction in Construction Grammar (Croft, 2001, p. 18)

اولین بار نیومایر^{۲۸} (1974) از قابلیت اعمال چهار آزمون نحوی (که در بخش مقدمه مطرح شد) روی اصطلاحات سخن به میان آورد. سپس شنک^{۲۹} (1995) همین چهار آزمون را در مورد اصطلاح kick the bucket به کاربرد. هدف اصلی پژوهش حاضر نیز این است که اصطلاحات زبان فارسی در قالب این چهار ساخت بررسی شوند. بنابراین قبل از اینکه به تحلیل اصطلاحات بپردازیم، لازم است این چهار آزمون نحوی به اختصار معرفی شوند تا به روشنی مشخص شود اصطلاحات در قالب چه ساختارهایی مورد بررسی قرار خواهند گرفت.

۲-۳. مجهول‌سازی

ساخت مجهول ساختی است که طی آن، مفعول مستقیم به جایگاه فاعل ارتقای مرتبه می‌یابد و فاعل عموماً در فارسی حذف می‌شود (Soheili-Isfahani, 1976, p. 164). برای مثال، جمله (۱) جمله‌ای معلوم و جمله (۲) معادل مجهول آن است.

- (۱) فوتبال‌دوستان ایرانی، علی دایی را بهترین فوتبالیست تاریخ کشورشان به حساب می‌آورند.
(۲) علی دایی بهترین فوتبالیست تاریخ کشورش به حساب می‌آید.

به اعتقاد دبیرمقدم (2020، ص. ۴۳)، پس از عملکرد گشتار مجهول بر زیرساخت^{۳۰} جملات معلوم، جملات مجهولی حاصل می‌شوند که غیرمبهم هستند و فقط مفهوم مجهول دارند. دبیرمقدم استدلال می‌کند گشتار مجهول را روی همه فعل‌ها نمی‌توان اعمال کرد. بنابراین، ساخت مجهول در زبان فارسی، گشتار مقید^{۳۱} است و فقط در مورد گروهی از افعال که ویژگی معنایی خاصی دارند، عمل می‌کند (همان، ص. ۴۹).

تبدیل ساخت معلوم به ساخت مجهول بر مبنای سه اصل انجام می‌شود که این سه اصل، در واقع سه فرایند همگانی در زبان‌های جهان هستند (Perlmutter & Postal, 1977).

۱- مفعول مستقیم جمله معلوم در نقش فاعل در جمله مجهول می‌آید (Perlmutter & Postal, 1977, p. 399).

۲- فاعل جمله معلوم وقتی در جمله مجهول ظاهر می‌شود، عنصری نقش‌باخته^{۳۲} است (Postal, 1977, p. 409).

۳- جمله مجهول در روساخت، جمله‌ای لازم است (Postal, 1977, p. 399).

۳-۳. اسنادی‌سازی

اصطلاح جمله اسنادی را برای اولین بار یسپرسن^{۳۳} (1909) به کار برد. معادل نمونه‌ای که موردنظر یسپرسن است، می‌توان در زبان فارسی در قالب جمله‌ای نظیر جمله (۳) نیز مشاهده کرد.

(۳) [این] ضمیر مهران بود [که غذا را خورد] بند موصولی.

این جمله از اجزایی به قرار زیر تشکیل شده است:

۱- ضمیر (این) که به آن، ضمیر اسنادی ساز^{۳۴} می‌گویند.

۲- اسم پس از ضمیر که به آن، کانون یا سازه اسنادی شده^{۳۵} می‌گویند. در نمونه (۳)، این

اسم با نویسه‌های پررنگ مشخص شده است.

۳- عنصر ربط‌دهنده^{۳۶}

۴- یک نوع بند موصولی^{۳۷}. البته برخی پژوهشگران مانند کورک^{۳۸} و همکاران (1985)،

سرنیکلا^{۳۹} (1988) و میلر^{۴۰} (1999) این نوع بند را، بند موصولی نمی‌دانند.

۳-۴. فک اضافه

یکی از ساخت‌های نحوی نشان‌دار در زبان فارسی، به لحاظ آرایش واژگانی، فک اضافه است

(معزی‌پور، ۱۳۹۸، ص. ۴۶). فک اضافه ساختاری است که طی آن، یک سازه^{۴۱} که می‌تواند

افزوده^{۴۲} یا موضوع^{۴۳} بند باشد، خارج از بند ظاهر می‌شود، چه در سمت راست، چه در سمت

چپ (Sanchez & Ott, 2020). فک اضافه در سمت چپ را چپ‌نشانی^{۴۴} می‌گویند. در این

ساختار، مفعول متممی یا مالک در ساخت اضافی، از جایگاه اصلی خود در درون بند خارج

می‌شود و جایگاه خود را به یک واژه‌بست ضمیری که حامل نقش نحوی سازه چپ‌نشانی است،

واگذار می‌کند. در زبان فارسی این فک اضافه معمولاً با پس‌اضافه «را» به دنبال سازه موردنظر

می‌آید (معزی‌پور، ۱۳۹۸، ص. ۴۶). وی برای چپ‌نشانی مالک در ساخت اضافی، مثال شماره (۴)

و برای چپ‌نشانی مفعول متممی، مثال شماره (۵) را شاهد می‌آورد:

(۴) غزل، شماره‌ش پیدا کردم.

(۵) بچه رو، چاقو رو آتش بگیر.

در ساختار فک اضافه در سمت راست، یک گروه اسمی به سمت راست بند منتقل می‌شود

و خود بند، یک ضمیر هم‌مرجع^{۴۵} به جای آن گروه اسمی منتقل‌شده، قرار می‌دهد (Toma,

2018, p. 1). فک اضافه در سمت راست را راست‌نشانی می‌گویند. وارد^{۴۶} و بیرنر^{۴۷} (1996,

p. 472). برای ساخت راست‌نشانی، مثال شماره (۶) را ارائه می‌دهند:

(6) She_i's a smart cookie, that Diana_i.

دبیرمقدم (2020، ص. ۲۴۷) با ذکر مثال «رشید را خاطر بر ایشان متغیر گشت»، عنوان می‌کند که گونه بی‌نشان یا زیرساختی این مثال، جمله «خاطر رشید بر ایشان متغیر گشت» است. در اینجا مضاف‌الیه، گروه اسمی رشید است که به همراه نشانه «را» پیشایند شده است. این نوع پیشایندسازی که زبان‌شناسان امروزی آن را «مبتداسازی» می‌نامند، همان «فک اضافه» از دیدگاه دستورنویسان سنتی است. به اعتقاد وی، در زبان فارسی قدیم، سازه فک‌شده از درون فاعل با نشانه «را» مشخص می‌شده است که البته در فارسی امروز، این فرایند در ضرب‌المثل «آزموده را آزمودن خطاست» همچنان به کار می‌رود.

۵-۳. پرسشی‌سازی

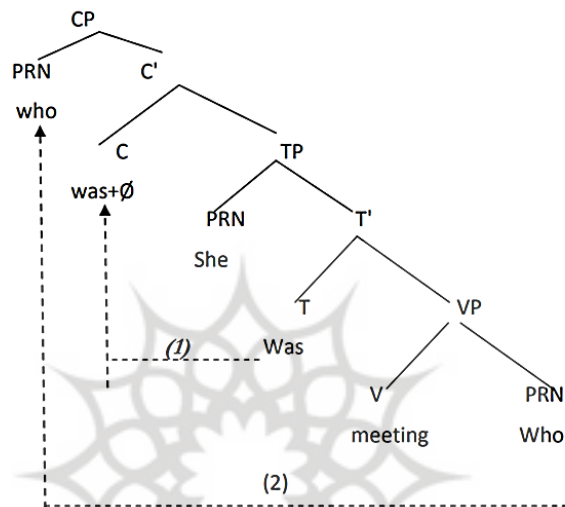
در دستور جهانی چامسکی^۸، حرکت^۹ یکی از مهم‌ترین پدیده‌های نحوی به حساب می‌آید. یکی از ساخت‌هایی که در آن پدیده حرکت بررسی می‌شود، ساخت پرسشی است. حرکت مشتمل بر قاعده‌هایی است که گشتار^{۱۰} نامیده می‌شود. در رخداد حرکت، سازه زبانی از جایگاه خود حرکت می‌کند و جایگاه دیگری را اشغال می‌کند. چامسکی این رخداد را حرکت آلفا^{۱۱} می‌نامد. حرکت پرسش‌واژه یکی از همین حرکت‌هاست که توجه زیادی را به خود جلب کرده است. به اعتقاد چامسکی، پرسش‌واژه از جایگاه اصلی خود به جایگاهی در ابتدای جمله منتقل می‌شود که جایگاهی غیرنقشی است. به عبارتی دیگر، حرکتی از جایگاه موضوع به جایگاهی که غیرموضوع است، رخ می‌دهد. وی این جایگاه ثانویه را مشخص‌گر^{۱۲} گروه متمم‌نما^{۱۳} می‌نامد. زبان انگلیسی از جمله زبان‌هایی است که در آن حرکت پرسش‌واژه اجباری است، اما مثال‌هایی هم یافت می‌شود که پرسش‌واژه حرکت نمی‌کند؛ مانند مورد شماره (۷) که ردفورده^{۱۴} (2009, p. 183) عنوان می‌کند و از آن به‌عنوان پرسش‌پژواکی^{۱۵} یاد می‌کند:

(7) She was meeting **who**?

با توجه به وجود نمونه‌هایی از این دست، چامسکی حرکت در زبان انگلیسی را دو نوع می‌داند: الف) حرکت آشکار نحوی. در این حرکت، پرسش‌واژه آشکارا به جایگاه مشخص‌گر گروه متمم‌نما انتقال می‌یابد و جمله‌ای دستوری حاصل می‌شود. ب) حرکت پنهان نحوی. پرسش‌واژه در جایگاه اصلی‌اش (سطح منطقی) باقی می‌ماند و به سطح آوایی نمی‌رسد. در مثال فوق، شاهد حرکت پنهان نحوی هستیم.

ردفورد برای نشان دادن حرکت آشکار نحوی، مثال شماره (۸) را به همراه نمودار مربوط به آن به دست می‌دهد (2009, pp. 183-185).

(8) Who was she meeting?

نمودار ۱: حرکت آشکار نحوی (Radford, 2009, p. 184)

Diagram 1: Obvious Syntactic Movement (Radford, 2009, p. 184)

همان‌طور که در نمودار فوق مشخص است، پرسش‌واژه *who* از جایگاه گروه فعلی به جایگاه ضمیر در گروه متمم‌نما انتقال می‌یابد. فعل *was* نیز از جایگاه هسته گروه زمان به جایگاه هسته گروه متمم‌نما حرکت می‌کند.

۴. بحث و بررسی

از آنجاکه ساخت‌های نحوی نامبرده در زبان فارسی نشان‌دار هستند، همواره مورد توجه پژوهشگران قرار داشته‌اند؛ با وجود این، پژوهش‌های محدودی در مورد ساخت‌های نحوی اصطلاحات صورت گرفته است و تاکنون تعریف جامعی از اصطلاح و همایند، براساس احتمال رخداد این ساخت‌ها در عبارتهای اصطلاحی، مطرح نشده است. همچنین امکان رخداد این

ساخت‌ها در اصطلاحات زبان فارسی پرسشی بوده است که تا قبل از نگارش این پژوهش، پاسخی نداشته است.

در این بخش، سعی می‌شود ضمن بررسی و تحلیل ۲۰۰ اصطلاح فارسی و به‌کارگیری اصول و مفاهیم مطرح در قالب دستور ساختاری گلدبرگ، تعریفی دقیق و جامع از اصطلاح براساس ویژگی‌های نحوی این دسته از عبارات‌ها ارائه شود. با بررسی این داده‌ها مشخص می‌شود کدام اصطلاحات، برخی یا همه ساختارهای نحوی (مجهول‌سازی، اسنادی‌سازی، فک اضافه و پرسشی‌سازی) را می‌پذیرند و کدام دسته از اصطلاحات، انعطاف‌پذیری لازم را از خود نشان نمی‌دهند. علاوه‌براین، در ادامه به این پرسش نیز پاسخ می‌دهیم که علت عدم انعطاف‌پذیری برخی اصطلاحات چیست.

۱-۴. تحلیل داده‌ها

در این قسمت، ۱۰ اصطلاح از ۲۰۰ اصطلاح انتخاب‌شده در ادامه چهار زیربخش پیش‌رو به‌عنوان نمونه ارائه می‌شوند. سپس تحلیلی از آن‌ها به دست داده و مشخص می‌شود. در مقابل کدام ساختارها انعطاف‌پذیر هستند. انعطاف‌پذیری هر اصطلاح با علامت تیک (✓) نشان داده می‌شود. وجود این علامت در جلوی اصطلاح، به این معنی است که اصطلاح موردنظر در آن ساخت، از معنی اصطلاحی خود خالی نمی‌شود. به‌عنوان مثال، در مورد اصطلاح «حواس کسی را پرت کردن» (= ذهن کسی را آشفته کردن)، می‌توان جمله‌ای مانند «حواسم پرت شد» را در ساخت مجهول مطرح کرد. در این جمله، همان معنای اصطلاحی اولیه از آن برداشت می‌شود. در نتیجه، اصطلاح فوق در برابر ساخت مجهول، انعطاف‌پذیر است و با علامت تیک (✓) نشان داده می‌شود. عدم انعطاف‌پذیری یک اصطلاح با علامت ستاره (*) نشان داده می‌شود که دلالت بر بی‌معنی بودن آن جمله دارد، یا حداقل در بین سخنگویان فارسی‌زبان، معنی کم‌تر جافاده‌ای دارد. در واقع، تمام جملاتی که بر ساخته از اعمال چهار آزمون نحوی روی اصطلاحات هستند، معنی دارند، ولی آن معنی اصطلاحی برداشت نمی‌شود. برای مثال، در اصطلاح «غزل خداحافظی را خواندن» (= مُردن)، ساخت مجهول، ستاره‌دار و در نتیجه بی‌معنی تلقی می‌شود. در جمله * «غزل خداحافظی (از سوی علی) خوانده شد» که شکل مجهول اصطلاح فوق است، هر چند جمله معنی دارد (مثلاً علی شعری را به‌عنوان خداحافظی خوانده است یا کتابی با این

عنوان را برداشته و خوانده است) ولی معنی اصطلاحی (مُردن) از آن به دست نمی‌آید. برخی از اصطلاحات را نمی‌توان در ساخت‌های مجهول و فک اضافه به کار برد. برای مثال، اصطلاح «بند دل کسی پاره شدن» (= به شدت مضطرب شدن) در ساخت مجهول و نیز اصطلاح «رودرواسی را کنارگذاشتن» (= مقصود خود را صریحاً بیان کردن) در ساخت فک اضافه وجود ندارند. در این حالت، انعطاف‌پذیری این گونه ساخت‌ها با علامت خط تیره (-) نشان داده می‌شود. در زیربخش‌های مربوط به ساخت مجهول و ساخت فک اضافه، علت این مسئله بیان می‌شود.

۲-۴. ساخت مجهول در اصطلاحات

اولین ساختی که در رابطه با اصطلاحات مورد بررسی قرار می‌گیرد، ساخت مجهول نام دارد. در ابتدا، عملکرد اصطلاحات را در ساخت مجهول در قالب ۱۰ اصطلاح ارزیابی می‌کنیم.

(۱) «جگر کسی را سوزاندن» (= کسی را عمیقاً رنج دادن)
 ✓ ساخت مجهول: جگر مادرش سوخت.

(۲) «چرت کسی را پاره کردن» (= کسی را ناگهان بیدار کردن)
 ✓ ساخت مجهول: چرت مهران پاره شد.

(۳) «آتش به پا کردن» (= باعث آشوب شدن)
 ✓ ساخت مجهول: آتش به پا شد.

(۴) «قند توی دل کسی آب کردن» (= کسی را عمیقاً شاد کردن)
 ✓ ساخت مجهول: قند توی دل مهران آب شد.

(۵) «آرزو به دل کسی ماندن» (= آرزوی کسی برآورده نشدن و همواره در حسرت آن به سر بردن)

ساخت مجهول: - (فعل لازم).

(۶) «بند دل کسی پاره شدن» (= به شدت مضطرب شدن)

ساخت مجهول: - (فعل لازم).

(۷) «مرغ کسی یک پا داشتن» (= سماجت ورزیدن و از حرف خود برنگشتن)

ساخت مجهول: - (فعل لازم).

(۸) «هندوانه زیر بغل کسی گذاشتن» (= تملق کسی را گفتن یا او را ستودن)

* ساخت مجهول: زیر بغل مهران، هندوانه گذاشته شد.

(۹) «سنگ چرخ خاله قورباغه را گرو کشیدن» (= تهدید توخالی کردن)

* ساخت مجهول: سنگ چرخ خاله قورباغه گرو کشیده شد.

(۱۰) «شتر را با نمد داغ کردن» (= رقیبان زیرک و قهاری در میدان بودن که کار را برای

شخص بسیار دشوار کنند)

* ساخت مجهول: شتر با نمد داغ شد.

در اینجا، سه دسته از اصطلاحات در ساخت مجهول وجود دارند. دسته اول، یعنی چهار اصطلاح اول، در برابر ساخت مجهول، انعطاف‌پذیری نشان می‌دهند. به عبارت دیگر، ساخت موردنظر، اصطلاح را از معنای اصطلاحی‌اش خالی نمی‌کند. در زبان فارسی، برخلاف زبان انگلیسی، ساخت مجهول خیلی باعث جابه‌جایی عناصر تشکیل‌دهنده یک اصطلاح نمی‌شود و صرفاً با تبدیل یک همکرد به همکرد دیگر صورت می‌گیرد. به اعتقاد کریمی (1997) بیش از ۹۰ درصد فعل‌های زبان فارسی با فعل سبک ساخته می‌شود. درصد بالایی از افعال سبک فارسی نیز با همکرد «کردن» ساخته می‌شوند، تا جایی که برای واژه‌های بیگانه نیز اغلب از همکرد «کردن» استفاده می‌شود؛ مانند ایمیل کردن، کات کردن، کنسل کردن و غیره. البته این

امر به معنی آن نیست که هرگاه در اصطلاحی همکرد «کردن» یا سایر افعال سبک وجود داشته باشد (مانند دسته سوم، سه اصطلاح آخر)، بتوان آن را مجهول کرد. مثلاً در اصطلاح «شتر را با نمداغ کردن» (= رقیبان زیرک و قهاری در میدان بودن که کار را برای شخص بسیار دشوار کنند)، نمی‌توان از شکل مجهول آن (شتر با نمداغ شد) در همان معنی اصطلاحی‌اش استفاده کرد. یکی از دلایل این امر آن است که عبارت «شتر با نمداغ شد» در بین سخنگویان زبان فارسی کاربرد اصطلاحی ندارد و همین مسأله باعث شده است که اصطلاح «شتر را با نمداغ کردن»، سطح بالای انعطاف‌ناپذیری خود را حفظ کند. در طرف مقابل، اصطلاحی مانند «آتش به پاکردن» (= باعث آشوب شدن) وجود دارد که شکل مجهول آن (آتش به‌پاشد) نیز در بین سخنگویان کاربرد دارد و همین مسئله منجر به پایین آمدن سطح انعطاف‌ناپذیری اصطلاح می‌شود.

دسته دوم، اصطلاحاتی هستند که امکان ساخت مجهول در آنها وجود ندارد (سه اصطلاح دوم). مثلاً در اصطلاحاتی مانند «بند دل کسی پاره شدن» (= به شدت مضطرب شدن) یا «مرغ کسی یک پا داشتن» (= سماجت ورزیدن و از حرف خود برنگشتن)، از آنجا که فعل لازم در ساخت این عبارات به کار رفته است، امکان تبدیل آنها به فعل مجهول وجود ندارد. در واقع، این نوع فعل‌ها، اصل آن مجهول بوده است و نمی‌توان آنها را مجهول کرد.

۳-۴. ساخت اسنادی در اصطلاحات

ساخت بعدی در اصطلاحات، ساخت اسنادی است. عملکرد ۱۰ اصطلاح را در ساخت اسنادی بررسی می‌کنیم و سپس الگویی از انعطاف‌پذیری یا عدم انعطاف‌پذیری اصطلاحات در ساخت موردنظر ارائه می‌دهیم.

(۱۱) «دل کسی را شکستن» (= امید کسی را مبدل به ناامیدی کردن)

✓ ساخت اسنادی: این دل مهران بود که شکستی.

(۱۲) «حواس کسی را پرت کردن» (= ذهن کسی را آشفته کردن).

✓ ساخت اسنادی: چرا ناراحتی؟ این حواس من بود که پرت شد نه تو!

(۱۳) «اجل کسی رسیدن» (= وقت مرگ کسی فرارسیدن)
✓ ساخت اسنادی: این اجل بود که آخر سر، از راه رسید.

(۱۴) «بر تخت مُلک نشستن» (= به سلطنت رسیدن)
✓ ساخت اسنادی: این تخت ملک است که بر آن نشسته‌ای.

(۱۵) «داغ کسی به دل کسی ماندن» (= مُردن آن و عزادار شدن این)
✓ ساخت اسنادی: این داغ پدرم است که به دلم مانده است.

(۱۶) «سرِ گاو توی خُمره گیر کردن» (= مشکل غیرمترقبی پدید آمدن که حل آن ناممکن
بنماید)

* ساخت اسنادی: این سر گاو بود که توی خمره گیر کرد.

(۱۷) «ریغ از دماغ کسی بیرون آمدن» (= مُردن)
* ساخت اسنادی: این ریغ بود که از دماغ مهران بیرون آمد.

(۱۸) «سماور خود را با اسکناس آتش انداختن» (= بی حساب و کتاب خرج کردن)
* ساخت اسنادی: این سماور مهران بود که با اسکناس آتش می انداخت.

(۱۹) «پشت (گرده) آهو بسته بودن» (= بسیار مشکل به دست آمدن)
* ساخت اسنادی: این پشت گرده آهو بود که بسته شده بود.

(۲۰) «تسمه از گُرده کسی کشیدن» (= کسی را مرعوب کردن و تسلیم اراده خود ساختن)
* ساخت اسنادی: این تسمه بود که از گرده ما کشیدند.

در اینجا، با دو دسته از اصطلاحات در ساخت اسنادی مواجه هستیم. پنج اصطلاح اول در برابر ساخت اسنادی، انعطاف‌پذیری نشان می‌دهند. یعنی ساخت موردنظر، اصطلاح را از معنی

اصطلاحی اش خالی نمی‌کند. دسته دوم، اصطلاحاتی هستند که امکان ساخت اسنادی در آنها وجود ندارد (پنج اصطلاح دوم). دلیل تفاوت رفتار این دو نوع اصطلاح، عناصر تشکیل‌دهنده آنها و نقش این عناصر در به عهده گرفتن بار معنایی اصطلاح است. در دسته اول که ساخت اسنادی همچنان معنی اصطلاحی را حفظ می‌کند، به خاطر وجود عناصری است که تمام یا بخش زیادی از معنی اصطلاح را در خود جای می‌دهند. مثلاً در اصطلاح‌های اول تا سوم، یعنی «دل کسی را شکستن»، «حواس کسی را پرت کردن» و «اجل کسی رسیدن»، واژه‌های «دل»، «حواس» و «اجل» به‌تنهایی می‌توانند به‌ترتیب در معانی‌ای نزدیک به «احساس / مرکز احساسات و عواطف»، «ذهن» و «وقت مرگ» به کار روند. همین استقلال نسبی واژه‌ها و استفاده از آنها (در همین معنایی که ذکر شد) در سایر جملات، باعث می‌شود که این واژه‌ها خود را از قید و بند مطلقشان در این اصطلاحات رها کنند و رفته‌رفته سطح انعطاف‌ناپذیری اصطلاح را پایین آورند. این امر در نهایت منجر به تبدیل اصطلاح به همایند خواهد شد. به عبارتی دیگر، زمانی که واژه‌ای بار معنایی اصلی یک اصطلاح را به دوش می‌کشد، این قدرت را پیدا می‌کند که جای خود را در درون ساختمان اصطلاح تغییر دهد. زمانی که واژه نمی‌تواند آزادانه در درون ساختمان اصطلاح جای خود را تغییر دهد، به این علت است که نقشی در تعیین معنی اصطلاح ندارد. هر چه نقش واژه در تعیین معنی اصطلاح کم‌رنگ‌تر باشد، آزادی عمل کم‌تری در گسستن از قید و بند اصطلاح خواهد داشت. این موضوع درباره دسته دوم (پنج اصطلاح بعدی) صدق می‌کند. مثلاً در اصطلاح «ریغ از دماغ کسی بیرون آمدن» (= مردن)، هیچ یک از عناصر تشکیل‌دهنده اصطلاح، در تعیین معنی کلی اصطلاح نقشی ندارند. نه «ریغ»، نه «دماغ» و نه «بیرون آمدن» هیچ یک ارتباطی به مفهوم «مردن» ندارند. یکی از عوامل مهم در تبدیل اصطلاح به همایند، رایج بودن آن اصطلاح در بین مردم، و به‌ویژه در بین جوانان، است. رواج گسترده اصطلاح، باعث می‌شود به مرور زمان، عناصر تشکیل‌دهنده آن، هویتی مستقل پیدا کنند و با این اتفاق، بار معنایی اصطلاح را در خود جای می‌دهند. برای مثال، به نظر می‌رسد با شروع پخش سریال زیر آسمان شهر در سال ۱۳۸۰، اصطلاح «گیر دادن» در بین مردم رواج پیدا کرد. پس از مدتی، اسم «گیر» از قید فعل سبکش خارج شد و به‌تنهایی نیز استفاده می‌شد. به عبارت دقیق‌تر، لفظ «دادن» از سطح جمله کاهش پیدا کرد (صفوی، ۲۰۱۲) و واژه «گیر» به تنهایی در جملاتی نظیر «مردم آزارند دیگه. همش گیر الکی!» به کار رفت.

۴-۴. ساخت فک اضافه در اصطلاحات

سومین ساختی که در پژوهش حاضر مورد بررسی قرار می‌گیرد، ساخت فک اضافه نام دارد. در این بخش، عملکرد اصطلاحات را در ساخت فک اضافه بررسی می‌کنیم و پس از آن، الگویی از انعطاف‌پذیری یا عدم انعطاف‌پذیری اصطلاحات در ساخت موردنظر ارائه می‌دهیم.

(۲۱) «دل کسی را شکستن» (= امید کسی را میدل به نامیدی کردن).
✓ ساخت فک اضافه: مهران، دلش را شکستند.

(۲۲) «جور چیزی را کشیدن» (= سزای عمل بد خود را دیدن).
✓ ساخت فک اضافه: تنبلی، جورشو حالا می‌کشه!

(۲۳) «حواس کسی را پرت کردن» (= ذهن کسی را آشفته کردن).
✓ ساخت فک اضافه: مهران، حواسشو پرت کردند.

(۲۴) «آرزوی چیزی را به گور بردن» (= به آرزوی خود نرسیدن و مُردن).
✓ ساخت فک اضافه: دموکراسی، آرزوشو به گور خواهند برد.

(۲۵) «آتش به‌پاکردن» (= باعث آشوب شدن).

ساخت فک اضافه: -

(۲۶) «آسمان (و) ریسمان به‌هم بافتن» (= سخن‌های پراکنده و نامربوط گفتن).

ساخت فک اضافه: -

(۲۷) «بند را آب دادن» (= گفتن آنچه نباید گفته شود، فاش کردن).

ساخت فک اضافه: -

(۲۸) «یک رودهٔ راست توی شکم کسی نبودن» (= بسیار دروغ‌گو بودن)

* ساخت فک اضافه: شکم مهراں، یک رودهٔ راست توش نیست.

(۲۹) «آب توی گوش کسی کردن» (= کسی را فریب دادن).

* ساخت فک اضافه: گوش مهراں رو، آب توش کردند.

(۳۰) «تسمه از گُردۀ کسی کشیدن» (= کسی را مرعوب کردن و تسلیم ارادهٔ خود ساختن).

* ساخت فک اضافه: گُردۀ مهراں، تسمه ازش کشیدند.

در اینجا، با سه دسته از اصطلاحات در ساخت فک اضافه مواجه هستیم. چهار اصطلاح اول در برابر ساخت فک اضافه، انعطاف‌پذیری نشان می‌دهند. یعنی ساخت موردنظر، اصطلاح را از معنی اصطلاحی‌اش خالی نمی‌کند. اما نکتهٔ حائز اهمیت این است که ساخت فک اضافه تنها روی آن دسته از اصطلاحاتی عمل می‌کند که دارای واحدهایی واژگانی مانند «چیزی» یا «کسی» هستند. در واقع، در این گونه اصطلاحات، شاهد ترکیب اضافی اسم + اسم (مثلاً «آرزوی دموکراسی» در نمونهٔ چهارم) هستیم که عنصر دوم می‌تواند به ابتدای جمله منتقل شود. دلیل این امر نیز آن است که عنصر دوم هر واژه‌ای می‌تواند باشد (مثلاً آرزوی پیروزی، آرزوی آزادی، آرزوی قبول شدن در کنکور و غیره) و جز ثابتی از اصطلاح نیست. همین مسأله سطح انعطاف‌ناپذیری اصطلاح را پایین می‌آورد و عبارت را بیشتر شبیه به یک همایند می‌کند تا اصطلاح. به اعتقاد نویسندگان، وجود این گونه واحدهای واژگانی مانند «کسی» یا «چیزی»، عبارت را بسیار نزدیک به همایند می‌کند.

دستهٔ دوم، اصطلاحاتی هستند که امکان ساخت فک اضافه در آنها وجود ندارد (سه اصطلاح دوم). تنها زمانی می‌توان شاهد فک اضافه بود که یک ترکیب اضافی در عبارت وجود داشته باشد. در اصطلاحات دستهٔ دوم (اصطلاحات ۲۵، ۲۶ و ۲۷) ترکیب اضافی اسم + اسم وجود ندارد. بنابراین، ساخت فک اضافه نمی‌تواند در آنها رخ دهد. نهایتاً دستهٔ سوم، اصطلاحاتی هستند که وجود ساخت فک اضافه در آنها، عبارت را از معنای اصطلاحی‌اش تهی می‌کند (سه اصطلاح سوم) و در نتیجه، با ستاره نمایش داده می‌شوند. مثلاً در اصطلاح «یک رودهٔ راست توی شکم کسی نبودن» (= بسیار دروغگو بودن)، هیچ عنصر واژگانی را (به

غیر از اسم «کسی» نمی‌توان به ابتدای جمله یا هر جای دیگری منتقل کرد. علت این مسئله این است که در این اصطلاح، معنی «بسیار دروغ‌گو بودن» بین تمام عناصر اصطلاح توزیع شده است و هیچ عنصری در اصطلاح وجود ندارد که به‌تنهایی همه یا بخش اعظم معنی اصطلاح را به دوش بکشد. به عبارت دیگر، ارزش معنایی تمام عناصر یکسان است. در نقطه مقابل، اصطلاحاتی مانند «جور چیزی را کشیدن» را داریم که یک واحد واژگانی (در اینجا، «جور») بیشتر بار معنایی اصطلاح را به‌تنهایی به دوش می‌کشد. در این اصطلاح می‌توان «جور» را معادل «سزای عمل بد» در نظر گرفت؛ درحالی‌که در اصطلاحی مانند «یک روده راست توی شکم کسی نبودن»، چنین واحد واژگانی پیدا نمی‌شود که بیشتر بار معنایی اصطلاح را به‌تنهایی به دوش بکشد.

۵.۴. ساخت پرسشی در اصطلاحات

آخرین ساختی که در پژوهش حاضر مورد بررسی قرار می‌گیرد، ساخت پرسشی است. در ابتدا، عملکرد ده اصطلاح را برای نمونه در ساخت پرسشی بررسی می‌کنیم. پس از آن، الگویی از انعطاف‌پذیری یا عدم انعطاف‌پذیری اصطلاحات در ساخت موردنظر ارائه می‌شود.

(۳۱) «شاخِ گول را شکستن» (= کار فوق طاققت بشری انجام دادن)

✓ ساخت پرسشی: فکر می‌کنی کدام شاخِ گول را شکستی؟

(۳۲) «قال قضیه کنده شدن» (= غائله ختم شدن)

✓ ساخت پرسشی: قال کدام قضیه کنده شد؟

(۳۳) «ته‌وتوی چیزی را درآوردن» (= از کُنه چیزی آگاهی یافتن).

✓ ساخت پرسشی: مهران ته‌وتوی چه چیزی را درآورد؟

(۳۴) «جور چیزی را کشیدن» (= سزای عمل بدِ خود را دیدن).

✓ ساخت پرسشی: جور کدام گناهمان را می‌کشیم؟

(۳۵) «(کسی را) توی آتش انداختن» (= موجبات بدبختی کسی را فراهم کردن)
 ✓ ساخت پرسشی: تو را توی کدام آتش انداختم که اینقدر عصبی هستی؟

(۳۶) «شاخ توی جیب کسی گذاشتن» (= با زبان‌بازی و حيله‌گیری کسی را به کاری برانگیختن)

* ساخت پرسشی: شاخ توی کدام جیب مهران گذاشتی؟

(۳۷) «اسم شپش کسی منیژه (یا منیجه) خانم بودن» (= غرور احمقانه داشتن)
 * ساخت پرسشی: اسم کدام شپش مهران منیژه خانم است؟

(۳۸) «فیل کسی یاد هندوستان کردن (یا افتادن)» (= حسرت روزگار گذشته را خوردن)
 * ساخت پرسشی: کدام فیل مهران یاد هندوستان کرد؟

(۳۹) «قاطی مرغ‌ها شدن» (= زن گرفتن)
 * ساخت پرسشی: قاطی کدام مرغ‌ها شد؟

(۴۰) «گربه را دم (یا پای) حجله کشتن» (= در برخورد اول با قدرت‌نمایی کسی را به تمکین واداشتن)

* ساخت پرسشی: گربه را دم کدام حجله کشت؟

در اینجا، با دو دسته از اصطلاحات در ساخت پرسشی مواجه هستیم. پنج اصطلاح اول در برابر ساخت پرسشی، انعطاف‌پذیری نشان می‌دهند. یعنی ساخت موردنظر، اصطلاح را از معنای اصطلاحی‌اش خالی نمی‌کند. دسته دوم، اصطلاحاتی هستند که امکان ساخت پرسشی در آنها وجود ندارد (پنج اصطلاح دوم). علت تفاوت رفتار این دو نوع اصطلاح، عناصر تشکیل‌دهنده آنها و نقش این عناصر در به‌عهده گرفتن بار معنایی اصطلاح است. در دسته اول که ساخت پرسشی همچنان معنی اصطلاحی را حفظ می‌کند، علت آن وجود عناصری است که تمام یا بخش زیادی

از معنای اصطلاح را در خود جای می‌دهند. مثلاً در اصطلاح‌های اول تا سوم، یعنی اصطلاح‌های «شاخِ گول را شکستن»، «قال قضیه کنده شدن» و «تهوتوی چیزی را درآوردن»، واژه‌ها یا گروه‌های واژگانی «شاخِ گول»، «قضیه» و «تهوتو» به‌تنهایی می‌توانند به‌ترتیب در معنای‌ای نزدیک به «کار فوق‌العاده»، «جریان چیزی» و «علت اصلی» به کار روند. همین استقلال نسبی واژه‌ها و استفاده از آن‌ها (در همین معنایی که ذکر شد) در سایر جملات، باعث می‌شود که این واژه‌ها خود را از قید و بند مطلقشان در این اصطلاحات رها کنند و رفته‌رفته سطح انعطاف‌ناپذیری اصطلاح را پایین آورند. این امر درنهایت به تبدیل اصطلاح به همانده منجر خواهد شد. به عبارتی دیگر، زمانی که واژه‌ای بار معنایی اصلی به اصطلاح را به دوش می‌کشد، این قدرت را پیدا می‌کند که جای خود را در درون ساختمان اصطلاح تغییر دهد. زمانی که واژه نمی‌تواند آزادانه در درون ساختمان اصطلاح جای خود را تغییر دهد، به این علت است که نقشی در تعیین معنای اصطلاح ندارد. هر چه نقش واژه در تعیین معنای اصطلاح کم‌رنگ‌تر باشد، آزادی عمل کم‌تری در گسستن از قید و بند اصطلاح خواهد داشت. این موضوع دربارهٔ دستهٔ دوم (پنج اصطلاح بعدی) صدق می‌کند. مثلاً در اصطلاح «قاطی مرغ‌ها شدن» (= زن گرفتن)، هیچ یک از عناصر تشکیل‌دهندهٔ اصطلاح، در تعیین معنی کلی اصطلاح نقشی ندارند. نه «مرغ‌ها»، و نه «قاطی شدن» هیچ یک ارتباطی به مفهوم «زن گرفتن» ندارند. ذکر این نکته ضروری است که در این بخش تنها آن دسته از اصطلاحاتی بررسی شدند که کلمهٔ پرسشی مانند «چه» یا «کدام» در داخل ساختمان اصطلاح به کار رفته است، نه آن اصطلاحاتی که کلمهٔ پرسشی در ابتدای اصطلاح آمده است. علت این است که هدف نویسندگان بررسی تغییر شکل اصطلاحات بوده است. کلمات پرسشی که در ابتدای اصطلاح به کار می‌روند، تغییری در ساختار اصطلاح به وجود نمی‌آورند؛ بنابراین، محک مناسبی برای ارزیابی تغییر شکل اصطلاحات نیستند. البته در زبان فارسی می‌توان کلمهٔ پرسشی را بدون اینکه ساختمان اصطلاح دستخوش تغییر شود، در ابتدای عبارت استفاده کرد. مثلاً اصطلاح «آب از گلوی کسی پایین نرفتن» (= اراده یا فرصت هیچ کاری را نداشتن) را می‌توان به شکل «کدام آب از گلوی ما پایین نرفت؟» پرسشی کرد، اما این جملهٔ پرسشی دقیقاً مشخص نمی‌کند که آیا اصطلاح در برابر ساخت پرسشی انعطاف‌پذیر است یا خیر.

۵. نتیجه

از مجموع ۲۰۰ اصطلاحی که بررسی شد، حدود ۴۰ اصطلاح در ساخت مجهول به کار رفتند و جملاتی به دست دادند که همان معنی اصطلاحی از آن برداشت می‌شد. حدوداً ۵۰، ۶۰ و ۵۰ اصطلاح نیز به ترتیب در ساخت‌های اسنادی، فک اضافه و پرسشی جملات معنی‌داری به دست دادند. نتیجه تحلیل نهایی این ۲۰۰ اصطلاح نشان می‌دهد که به‌طور میانگین، یک‌چهارم اصطلاحات در برابر این چهار ساخت نحوی، از خود انعطاف‌پذیری نشان می‌دهند. نتیجه فوق حاکی از این است که عناصر سازنده برخی اصطلاحات نیز مانند هماینها می‌توانند جابه‌جا شوند و در ساخت‌های مختلفی به کار روند.

آنچه تاکنون در رابطه با تفکیک یا طبقه‌بندی عبارت‌های واژگانی (در اینجا هماینها و اصطلاحات) انجام شده است، صرفاً بر پایه ملاک معنایی و گاهی ملاک آماری بوده است. برای مثال، اصطلاحی مانند «ریغ رحمت را سرکشیدن» و همایندی مانند «تصمیم گرفتن» براساس شفافیت معنایی‌شان از یکدیگر تفکیک می‌شدند؛ به این صورت که معانی عناصر تشکیل‌دهنده اصطلاح «ریغ رحمت را سرکشیدن»، یعنی «ریغ»، «رحمت» و «سرکشیدن» هیچ ربطی به مفهوم «مردن» ندارد؛ اما معنی واژه «تصمیم» در معنی همایندی مانند «تصمیم گرفتن» وجود دارد. ملاک دیگر برای تفکیک این دو نوع عبارت از یکدیگر، بحث عدم جابه‌جایی عناصر سازنده آن‌ها است. اصطلاحات، برخلاف هماینها، قابلیت جابه‌جایی عناصر ندارند و همیشه در قالبی ثابت و مشخص به کار می‌روند، مثلاً اصطلاح «پوست خربزه زیر پای کسی گذاشتن (یا انداختن)» (= وسیله اغفال کسی را فراهم کردن)، عناصر سازنده آن به همین شکل حاضر در متن ظاهر می‌شود. بنابراین جملاتی مانند

* الف. زیر پای مهران پوست خربزه افتاد (ساخت مجهول).

* ب. این پوست خربزه بود که زیر پای مهران انداختند (ساخت اسنادی).

* پ. خربزه، پوستش را زیر پای مهران انداختیم (ساخت فک اضافه).

* ت. پوست کدام خربزه را زیر پای مهران انداختید (ساخت پرسشی).

در معنی «کسی را اغفال کردن»، در بین سخنگویان فارسی‌زبان، مرسوم نیست. نکته حائز اهمیت این است که اصطلاحاتی داریم که این تغییرات نحوی را می‌پذیرند. برای مثال، در زبان

فارسی، اصطلاحی مانند «دل کسی را حال آوردن» (= به کسی نشاط بخشیدن)، در هر چهار ساخت، انعطاف‌پذیر است و معنی اولیه خود را دارند. بنابراین جملاتی مانند

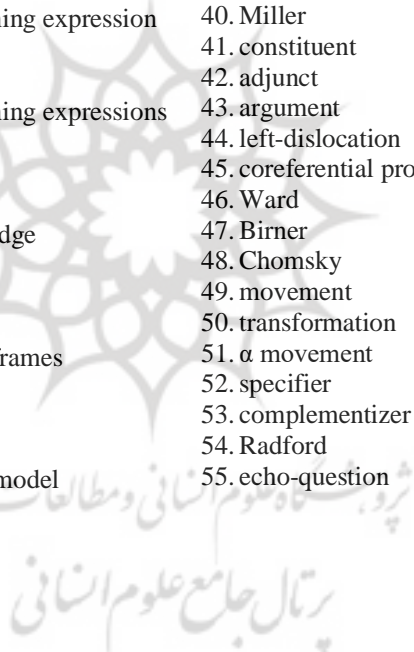
- الف. دل مادرش (از آن خبر) حال آمد (ساخت مجهول).
- ب. این دل من بود که حال آمد (ساخت اسنادی).
- پ. مهران، دلش حال آمد (ساخت فک اضافه).
- ت. چه دلی از ما حال آوردی؟ (ساخت پرسشی).

در بین سخنگویان زبان فارسی، معنی‌دار و مرسوم است.

نویسندگان بر این باورند که در اینجا با اصطلاح مواجه نیستیم، بلکه با نوعی همایند سروکار داریم. علت این ادعا نیز آن است که اصطلاح «دل کسی را حال آوردن» هم دارای شفافیت معنایی است (معنی عنصر «دل» (= مرکز احساسات و عواطف) در معنی عبارت «دل کسی را حال آوردن» نهفته است) و هم دارای انعطاف‌پذیری در برابر تغییرات نحوی است؛ در نتیجه، این عبارت را نباید اصطلاح در نظر گرفت و آن را به‌عنوان مدخل اصلی در فرهنگ نشان داد، بلکه باید به‌عنوان همایند معرفی شود، به این ترتیب که عبارت «دل کسی را حال آوردن» را زیر مدخل «دل» (= مرکز احساسات و عواطف) قرار داد و فعل «حال آوردن» را نیز به‌عنوان همایندساز آن معرفی کرد. به نظر می‌رسد رویکرد معنایی صرف به عبارت‌های واژگانی، در ترجمه و به‌ویژه در فرهنگ‌نگاری، از آنجاکه دست مترجم یا مخاطب فرهنگ را در امر ترجمه باز می‌گذارد، کارایی بیشتری دارد. همان‌طور که نشان داده شد، برخی از اصطلاحات در برابر تغییرات نحوی از خود انعطاف‌پذیری نشان می‌دهند. در واقع، به شکل مجهول، اسنادی، فک اضافه و پرسشی می‌توانند در جمله ظاهر شوند. بنابراین، این گونه عبارت‌ها نوعی همایند هستند، نه اصطلاح.

۶. پی‌نوشت‌ها

1. Mel'čuk
2. passivization
3. clefting
4. dislocation
5. interrogation
6. pivot
7. function
8. <http://pldb.ihcs.ac.ir/>
9. <https://www.peykaregan.ir/dataset>
10. Firth
11. Dabrowska
12. idiomatically combining expression
13. Nunberg
14. compositionality
15. idiomatically combining expressions
16. idiomatic phrases
17. metaphor
18. metonymy
19. conventional knowledge
20. symbolic units
21. pragmatic meaning
22. Goldberg
23. mental patterns and frames
24. morpheme
25. ditransitive
26. complex word
27. lexical grammatical model
28. Newmeyer
29. Schenk
30. underlying structure
31. governed
۳۲. این اصطلاح در مقابل واژه فرانسوی chômeur به کار رفته است.
33. Jespersen
34. cleft pronoun
35. cleft constituent
36. copula
37. relative clause
38. Quirk
39. Sornicola
40. Miller
41. constituent
42. adjunct
43. argument
44. left-dislocation
45. coreferential pronoun
46. Ward
47. Birner
48. Chomsky
49. movement
50. transformation
51. α movement
52. specifier
53. complementizer phrase
54. Radford
55. echo-question

۷. منابع

- انوری، ح. (۱۳۹۸). فرهنگ کنایات سخن (دو جلدی). تهران: سخن.
- دبیرمقدم، م. (۱۳۹۹). زبان‌شناسی: منظری ایرانی. تهران: دانشگاه علامه طباطبائی.
- ذوالفقاری، ح. (۱۳۹۴). گونه‌شناسی ساخت‌های قالبی در زبان عامه. جستارهای زبانی، ۴ (۲۵)، ۱۰۱-۱۱۴.
- ذوالفقاری، ح. (۱۳۹۶). کلیشه‌های زبانی در متون کلاسیک ادب عامه فارسی. جستارهای زبانی، ۱ (۵)، ۵۳-۷۸.
- راسخ‌مهند، م. و شمس‌الدینی، م. (۱۳۹۱). طبقه‌بندی معنایی اصطلاحات فارسی از دیدگاه زبان‌شناسی شناختی. ادب‌پژوهی، ۲۰، ۱۱-۳۲.
- صفوی، ک. (۱۳۸۴). فرهنگ توصیفی معنی‌شناسی. تهران: فرهنگ معاصر.
- صفوی، ک. (۱۳۹۱). نوشته‌های پراکنده: دفتر اول، معنی‌شناسی. تهران: علمی.
- معزی‌پور، ف. (۱۳۹۸). بحثی در باب چپ‌نشانی فارسی و چالش‌های نظری آن برای دستور نقش و ارجاع. نشریه پژوهش‌های زبان‌شناسی، ۲، ۶۴-۶۵.
- نجفی، ا. (۱۳۸۷). فرهنگ فارسی عامیانه. تهران: نیلوفر.

References

- Anvari, H. (2019). *Kenayat-e Sokhan Dictionary (two volumes)*. Sokhan. [In Persian]
- Croft, W. (2001). *Radical construction grammar: Syntactic theory in typological perspective*. Oxford University Press.
- Croft, W. (2007). Construction grammar. In D. Geeraerts & H. Cuyckens (Eds.), *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics* (pp. 463–509). Oxford University Press.
- Dabir-Moghaddan, M. (2005). About "rā" in Persian. Reprinted in *Persian Linguistic Researches*, 83-146. University Publishing Center. [In Persian]
- Dabir-Moghaddan, M. (2020). *Linguistics: An Iranian perspective*. Allameh

Tabataba'i University Press. [In Persian]

- Dabrowska, A., (2018). *A syntactic study of idioms: Psychological states in English and their constraints*. Cambridge Scholars Publishing.
- Firth, J. R. (1957). Modes of meaning. In J. R. Firth (Ed.), *Papers in linguistics: 1934-51* (pp. 190–215). Oxford University Press.
- Goldberg, A. (1995). *Constructions: A construction grammar approach to argument structure*. University of Chicago Press.
- Goldberg, A. (2003). Constructions: a new theoretical approach to language. *Trends in cognitive sciences*, 7(5), 219–224.
- Hornby, A. (2000). *Oxford Advanced Learner's Dictionary* (6th ed.). Oxford University Press.
- Jespersen, O. (1909). *A modern English grammar on historical principles*. George Allan and Unwin/Munksgaard.
- Karimi, S. (1997). Persian complex verbs: idiomatic or compositional? *Lexicology*, 3(2), 273–318.
- Malmkjaer, K. (2004). *The Linguistics encyclopedia*. Routledge.
- Mel'čuk, I. (2014). *Semantics: From meaning to text*. John Benjamins Publishing Company.
- Miller, J. (1999). Magnasyntax and syntactic analysis. *Revue française de linguistique appliquée*, 4(2), 7–20.
- Moezzi-poor, F. (2019). A remark on Persian left-dislocation and the related challenges for role and reference grammar. *Journal of Researches in Linguistics*, 11(2), 45–64. [In Persian]
- Mollanazar, H. (1990). *The role of collocation in translation*. Unpublished MA dissertation, Tarbiat Modarres University.
- Najafi, A. (2008). *The colloquial Persian dictionary*. Niloufar. [In Persian]
- Newmeyer, F. (1974). The regularity of idiom behavior. *Lingua*, 34, 327–342.

- Perlmutter, D. & Postal, P. (1977). Toward a universal characterization of passivization. *Proceedings of the annual meeting of the Berkeley Linguistic Society*, 3, 394–417.
- Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., & Svartvik, J. (1985). *A contemporary grammar of the English language*. Longman.
- Radford, A. (2009). *Analysing English sentences, A minimalist approach*. Cambridge University Press.
- Rasekh-Mahand, M., and Shamsoddini, M. (2012). Semantic classification of Persian idioms from the perspective of cognitive linguistics. *Adab Pazhuhi*, 20, 11–32. [In Persian]
- Safavi, K. (2005). *A descriptive dictionary of semantics*. Farhang-e Mo'aser. [In Persian]
- Safavi, K. (2012). *Scattered writings: The first book, semantics*. Elmi. [In Persian]
- Sanchez, J. and Ott, D. (2020). Dislocations. *Language and Linguistics Compass*. 14(9), 1–39. <https://doi.org/10.1111/lnc3.12391>
- Schenk, A. (1995). The syntactic behaviour of idioms. In M. Everaert, E. Linden, A. Schenk, & R. Schreuder (Eds.), *Idioms structural and psychological perspectives* (pp. 253–271). Psychology Press.
- Sinclair, J. (2004). *Trust the text: Language, corpus and discourse*. Routledge.
- Soheili-Isfahani, A. (1976). *Noun phrase complementation in Persian*. [Unpublished doctoral dissertation]. University of Illinois Urbana-Champaign.
- Sornicola, R., (1988). It-clefts and Wh-clefts: two awkward sentence types. *Linguistics*, 24, 343–379.
- Toma, B. (2018). *The semantics and pragmatics of right dislocation: Odd thing, that*. [master's dissertation, The Ohio State University].
- Ward, G. and Birner, B. (1996). A crosslinguistic study of postposing in discourse. *Language and Speech*, 39(2-3), 113-142.

- Zolfaghari, H. (2015). Typology of structural constructions in popular language. *Language Related Research*, 4(25), 69–98. [In Persian]
- Zolfaghari, H. (2017). Linguistic stereotypes in classic texts of Persian folk literature. *Language Related Research*, 8(5), 53–78. [In Persian]

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی